

<https://doi.org/10.26565/2524-2547-2024-68-02>

УДК 338.48(477)

Ігор Ярославович Кулиняк

кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»,
вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна
ihor.y.kulyniak@lpnu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-8135-4614>

ТЕНДЕНЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ: БІБЛІОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ

Дослідження присвячене аналізу тенденцій наукових досліджень туристичної сфери України за допомогою бібліометричного аналізу наукових публікацій, опублікованих у міжнародній наукометричній базі даних Scopus. У статті окреслено сучасний стан розвитку наукових досліджень у галузі туризму, визначено найактуальніші теми та перспективні напрями досліджень туристичної сфери України. Методологія дослідження включає три основні етапи: пошук та збір даних, обробка та візуалізація даних, а також аналіз отриманих результатів. Для збору даних використовувалася база даних Scopus, з акцентом на публікації, що містять ключові слова "touris*" і "Ukraine" за період 1977-2024 рр. Обробка даних здійснювалася за допомогою програми VOSviewer, що дозволила побудувати мережеву карту та виокремити п'ять ключових кластерів, які відображають основні напрями досліджень. Визначені кластери вказують на важливі аспекти, такі як розвиток туризму та ринок туристичних послуг, рекреація та екологія, економіка та управління індустрією туризму, соціально-демографічні аспекти туризму, пандемія та технологічні інновації в туризмі. На основі даних щодо кількості згадувань та загальної сили зв'язків виявлених ключових слів, які використовуються для позначення видів туризму, зроблено висновки про тенденції розвитку спеціалізованого туризму в Україні. Виявлено, що наукова увага зосереджена на дослідженнях видів туризму, які пов'язані зі екологією, сталим розвитком та сільським господарством (екотуризм, агротуризм, сільський туризм), охороною здоров'я (медичний туризм) та історико-культурною спадщиною (туризм спадщини, темний туризм, релігійний туризм). Проаналізовано хронологічну еволюцію публікаційної активності дослідників та виявлено поступовий перехід від соціальних й екологічних питань до вивчення економічних умов, технологічного, інноваційного розвитку і адаптації до нових викликів, з якими стикається туристична сфера України у сучасних умовах. Дане дослідження є корисним для формування стратегій розвитку туристичної сфери України та виявлення пріоритетних тем для подальших наукових досліджень, враховуючи сучасні тенденції, виклики та можливості.

Ключові слова: туризм, туристична сфера, індустрія туризму, спеціалізований туризм, еко-туризм, медичний туризм, темний туризм, база даних Scopus, бібліометричний аналіз, ключові слова.

JEL Classification: L83; O33; Z32.

Як цитувати: Кулиняк, І. Я. (2024). Тенденції наукових досліджень туристичної сфери України: бібліометричний аналіз. *Соціальна економіка*, 68, 25-41. doi: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2024-68-02>

Вступ. В останні роки дослідження туристичної сфери України набули значного поштовху в умовах глобальних змін та динамічних викликів. Зростаюча зацікавленість міжнародної спільноти, внутрішні економічні зміни, вплив російсько-української війни (Yasnolob et al., 2023) та пандемії COVID-19 (Gorina, Bozhinova, & Romanukha, 2022) зумовили необхідність

глибшого аналізу розвитку та адаптації туристичних стратегій. Туризм є одним із ключових секторів економіки України (Kamro et al., 2024; Tsviliy et al., 2024), тому аналіз наукових досліджень у цій галузі стає все більш актуальним.

Одним із методів вивчення тенденцій наукових досліджень є бібліометричний аналіз, який дозволяє оцінити структурні осо-

бливості, кількісні показники та напрями розвитку наукових публікацій. Проведення бібліометричного аналізу туристичної сфери України є доцільним з декількох причин. По-перше, такий аналіз дозволяє оцінити обсяг та інтенсивність наукових досліджень, визначити популярні теми, що є актуальними для розвитку туризму в Україні, і виявити прогалини, які потребують подальшого дослідження. Це особливо важливо в умовах, коли туризм зазнає значного впливу глобальних викликів, таких як війна, пандемія, політична та економічна нестабільність. По-друге, бібліометричний аналіз допомагає виявити ключових авторів, установи та регіони, які активно досліджують питання туризму в Україні. Це сприяє розумінню наукових мереж і дозволяє ефективніше формувати наукові колаборації, стимулювати міждисциплінарні дослідження та підтримувати обмін знаннями на національному та міжнародному рівнях. По-третє, бібліометричний аналіз забезпечує базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сфері туризму. Результати такого аналізу можуть використовуватися державними органами, туристичними компаніями та іншими зацікавленими сторонами для формування стратегічних підходів та інноваційних рішень, що враховують сучасні тенденції та потреби ринку.

Метою дослідження є проведення комплексного бібліометричного аналізу наукових публікацій, опублікованих у міжнародній наукометричній базі даних Scopus, які присвячені туристичній сфері України, для виявлення актуальних тенденцій та основних напрямів досліджень. Об'єктом дослідження є наукові публікації, опубліковані у міжнародній наукометричній базі даних Scopus, які присвячені туристичній сфері України. Предметом дослідження є тенденції, закономірності, перспективні напрями та динаміка розвитку наукових досліджень туристичної сфери України на основі бібліометричного аналізу. Це дозволить окреслити сучасний стан розвитку наукових досліджень у галузі туризму, визначити найактуальніші теми та перспективні напрями для подальших досліджень, а також сприятиме формуванню стратегічних рекомендацій для ефективного розвитку туристичної сфери України в умовах динамічних змін.

Огляд літератури. Для проведення бібліометричного аналізу здійснено пошук публікацій у міжнародній наукометричній базі даних Scopus за пошуковими термінами “touris*” та “Ukraine”, які охоплюють

широке коло досліджень, пов'язаних з туристичною сферою України. Використання ключового слова “touris*” дозволяє врахувати всі можливі варіації терміна, включаючи “tourism”, “tourist”, “touristic” тощо, що забезпечує повноту пошуку та дозволяє відобразити багатовимірність туристичної тематики. Такий підхід сприяє ідентифікації наукових праць, які досліджують різні аспекти розвитку туризму, його вплив на економіку, культуру, соціальну сферу та екологію України. Станом на 30 жовтня 2024 р. виявлено 668 публікацій. За допомогою аналітичного інструменту “Analyze search results” в базі даних Scopus отримано розширену статистику даних щодо типів документів та галузей досліджень, які активно взаємодіють із темою туризму.

Переважна більшість публікацій, пов'язаних із дослідженнями туристичної сфери України, представлена науковими статтями (70,1%). Другий за поширеністю тип документів – матеріали конференцій (14,7%), що вказує на активну участь науковців у конференціях, де обговорюються актуальні питання та досягнення у сфері туризму. Інші типи документів, такі як розділи книг (8,2%), огляди (3,6%), рецензії конференцій (1,3%), замітки (0,9%), а також книги та листи (по 0,4%), зустрічаються рідше і, ймовірно, мають допоміжне значення для досліджень.

Найбільша кількість публікацій зосереджена в таких сферах:

1. Соціальні науки – 22,1% усіх досліджень, що свідчить про значний інтерес до соціальних аспектів туризму, включаючи вплив на суспільство, соціокультурну динаміку, а також соціально-економічні ефекти туризму.

2. Бізнес, менеджмент та облік – 14,4%, що вказує на увагу до управлінських та економічних питань, пов'язаних із туристичною індустрією.

3. Економіка, економетрика та фінанси – 13,1%, що відображає важливість аналізу економічних аспектів туризму, таких як його вплив на національну та регіональну економіку, інвестиції в туризм та економічне прогнозування.

4. Науки про Землю і планети та екологічні науки (9,5% та 9,2% відповідно) підкреслюють роль туризму в природоохоронній сфері та дослідження взаємодії між туризмом і навколишнім середовищем, включаючи екотуризм, сталий розвиток та захист природних ресурсів.

Інші галузі, такі як інженерія, гуманітарні науки, комп'ютерні науки, також

присутні, але в меншій кількості. Це свідчить про міждисциплінарний характер досліджень у туристичній сфері, де поєднуються різні аспекти для розуміння більш комплексних процесів.

Найбільш цитованою (73 цитування) є публікація “Dark tourism, heterotopias and post-apocalyptic places: The case of Chernobyl” науковця П. Стовна (Stone, 2013), у якій досліджується нелегальний туризм до Чорнобиля та до сусіднього покинутого «міста-привида» Прип'яті, незважаючи на очевидні занепокоєння щодо здоров'я і безпеки туристів. На другому та третьому місці за кількістю цитувань (72 цитування) знаходяться публікації “Application of augmented reality technologies for preparation of specialists of new technological era” (Iatsyshyn et al., 2020), у якій проаналізовано ряд наукових досліджень з різних аспектів розробки та застосування технологій доповненої реальності у різних сферах, зокрема і в туристичній, та дослідження “Impacts of political instability on the tourism industry in Ukraine” (Ivanov et al., 2017), яке ілюструє вплив політичної нестабільності на індустрію туризму. Іншою високоцитованою (68 цитувань) є публікація “Cointegration between Economic, Ecological and Tourism Development” українських науковців (Pimonenko, Lyulyov, & Us, 2021), яка спрямована на аналіз взаємозв'язків між

економічним зростанням, екологічними показниками та розвитком туризму. Інша група українських вчених у своїй статті “The impact of quarantine due to COVID-19 pandemic on the tourism industry in Lviv (Ukraine)” (Rutynskyi & Kushniruk, 2020) висвітлили потенціал туристичної галузі до запровадження карантинних заходів та за допомогою методів екстраполяції проаналізували галузеві втрати туристичної галузі під час карантину через пандемію COVID-19 у Львові.

Аналітичний інструмент “Analyze search results” дозволив виявити найактивніших українських дослідників, що займаються вивченням туристичної сфери України (табл. 1).

Провідними установами, що займаються дослідженням туристичної сфери в Україні, є Державний університет торгівлі та економіки, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Львівська політехніка, Національна академія наук України, Львівський національний університет імені Івана Франка. Кожна з цих установ має понад 20 наукових документів, що свідчить про активну участь у дослідженні туристичної сфери України.

Бібліометричний аналіз є досить поширеним інструментом серед науковців для аналізу різних аспектів туризму, виявляти ключові теми та тренди, а також оцінюва-

Таблиця 1. Топ-10 найактивніших українських дослідників, що займаються вивченням туристичної сфери України

Table 1. Top 10 most active Ukrainian researchers studying the tourism sphere of Ukraine

№	Автори / Authors	Місто / City	Кількість опублікованих праць за тематикою / Number of published works by topic	h-index автора у базі Scopus / Author's h-index in Scopus database
1	Бойко Маргарита / Boiko Margaryta	Київ / Kyiv	10	8
2	Охріменко Алла / Okhrimenko Alla	Київ / Kyiv	9	7
3	Босовська Мирослава / Bosovska Myroslava	Київ / Kyiv	7	7
4	Мазаракі Анатолій / Mazaraki Anatolii	Київ / Kyiv	7	6
5	Бовш Людмила / Bovsh Liudmyla	Київ / Kyiv	6	5
6	Кулиняк Ігор / Kulyniak Ihor	Львів / Lviv	6	11
7	Мельниченко Світлана / Melnychenko Svitlana	Київ / Kyiv	6	6
8	Шевченко Ганна / Shevchenko Hanna	Одеса / Odesa	6	7
9	Петрушенко Микола / Petrushenko Mykola	Одеса / Odesa	5	6
10	Угоднікова Олена / Uhodnikova Olena	Харків / Kharkiv	5	2

Джерело: складено за допомогою аналітичного інструменту “Analyze search results”

Source: compiled using the analytical tool “Analyze search results”

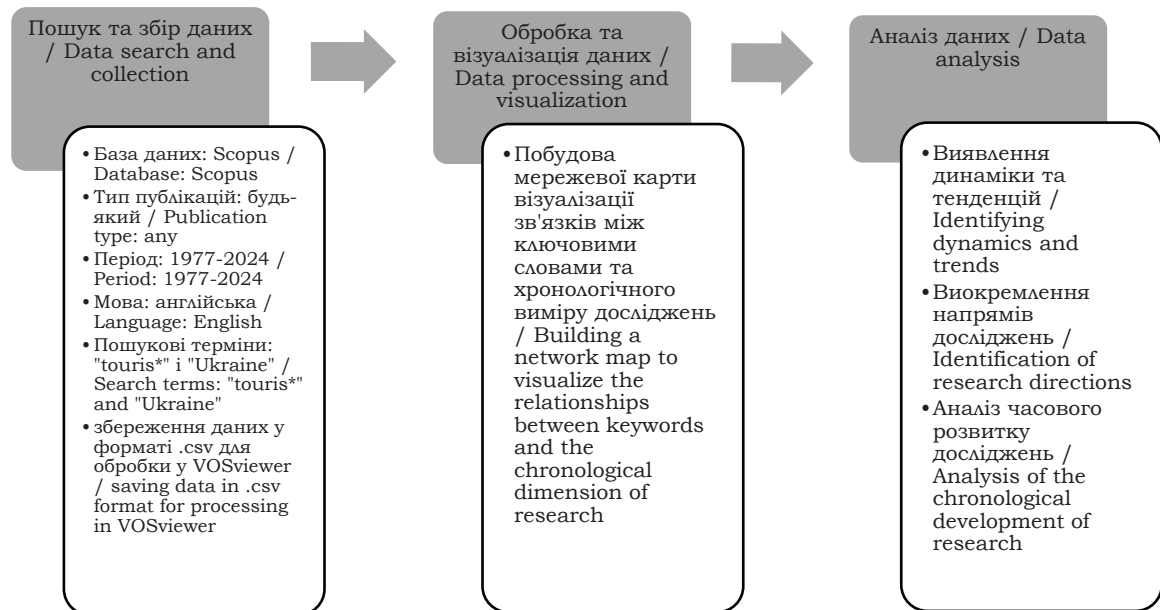

Рис. 1. Методологія дослідження публікаційної активності дослідників, що займаються вивченням туристичної сфери України

Fig. 1. Research methodology of the researchers' publication activity engaged in the study of the tourism sphere in Ukraine

Джерело: складено автором на основі (Shpak et al., 2023; Zulficar et al., 2024)

Source: compiled by the author based on (Shpak et al., 2023; Zulficar et al., 2024)

ти вплив різних досліджень на розвиток галузі (Legendre, Ding, & Back, 2024; Salgado et al., 2024; Salouw et al., 2024). Науковцями приділяється багато уваги вивченню спеціалізованих видів туризму, наприклад, креативного (Faria et al., 2024), стійкого (Geng et al., 2024), темного (Kumar et al., 2024), сільського (Lulu et al., 2024) та інших. Актуальними тематиками дослідження є роль цифрових інструментів та технологій в організації туристичної діяльності (штучного інтелекту (del Vasto & Castro, 2024), чат-ботів (Yilmaz & Şahin-Yilmaz, 2024) тощо). Всі публікації, спрямовані на бібліометричне вивчення туризму, в основному написані іноземними науковцями і фокусуються на іноземних країнах або загальних аспектах туризму, а не на специфіці туристичної сфери в Україні. Це підкреслює необхідність подальшого дослідження українського туристичного сегменту, щоб виявити напрями та тренди, що впливають на його розвиток, а також для створення бази знань, яка б сприяла формуванню ефективних стратегій у цій галузі.

Методологія дослідження. Бібліометричний аналіз є важливим інструментом для вивчення тенденцій наукових досліджень у туристичній сфері України, оскільки він дозволяє ідентифікувати ключові напрямки, що впливають на розвиток галузі. Завдяки аналізу цитувань і публікацій ви-

являються актуальні теми, що потребують подальшого вивчення. Дослідження проводиться у декілька етапів (рис. 1).

Етап 1: Пошук та збір даних.

На цьому етапі проводиться пошук та збір даних з обраної наукової бази даних – Scopus. Визначаються такі критерії пошуку:

□ тип публікацій: допускаються всі типи публікацій;

□ період: дослідження охоплює часовий проміжок з 1977 до 2024 року, що дозволяє оцінити еволюцію наукових досліджень у туристичній сфері України за цей час;

□ мова: публікації обрані англійською мовою, що забезпечує доступність і зрозумілість для міжнародної аудиторії.

Для збору релевантних публікацій використовуються пошукові терміни: "touris*" і "Ukraine". Після відбору релевантних публікацій дані експортуються у форматі .csv. Цей формат є зручним для подальшої обробки у програмі VOSviewer, що дозволить провести візуалізацію зв'язків між публікаціями та іншими метаданими.

Етап 2: Обробка та візуалізація даних за допомогою VOSviewer.

На цьому етапі здійснюється обробка зібраних даних і їх візуалізація за допомогою програми VOSviewer. За допомогою VOSviewer аналізуються зв'язки між публікаціями, авторами та ключовими словами.

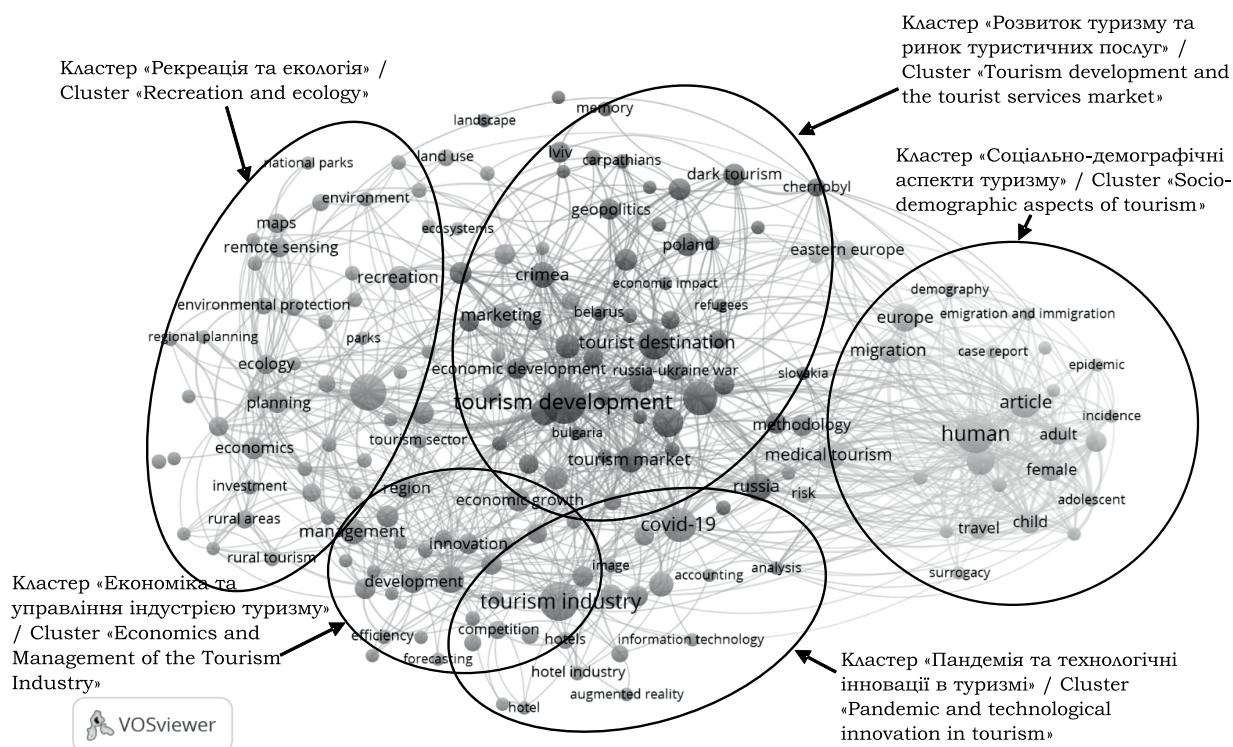

Рис. 2. Мережева карта візуалізації зв'язків між ключовими словами

Fig. 2. Network map of relationships between keywords visualization

Джерело: побудовано за допомогою VOSviewer на основі бази даних Scopus

Source: built using VOSviewer based on the Scopus database

Програма дозволяє виявити, які теми найбільше пов'язані між собою, а також які автори мають найбільшу кількість спільних публікацій. Цей етап дозволяє не лише проаналізувати дані, а й представити результати у зручному та наочному форматі, що сприяє глибшому розумінню тенденцій у наукових дослідженнях туристичної сфери України.

Етап 3: Аналіз даних.

На цьому етапі проводиться детальний аналіз зібраних даних, спрямований на виявлення динаміки, тенденцій і напрямів досліджень у туристичній сфері України. Процес аналізу включає декілька ключових компонентів: виявлення динаміки та тенденцій; виокремлення напрямів досліджень; аналіз взаємодії між авторами; аналіз часового розвитку досліджень. Цей етап є критично важливим для формування об'єктивного уявлення про стан і розвиток наукових досліджень у туристичній сфері України, а також для ідентифікації перспективних напрямів для подальших досліджень і практичних застосувань.

Основні результати. За допомогою програмного забезпечення VOSviewer побудовано мережеву карту візуалізації зв'язків між ключовими словами на основі бібліо-

графічних даних (рис. 2). Встановлено обмеження, за яким пошуковий термін мав з'являтися не менше чотирьох разів. У результаті серед усіх 3638 ключових слів 185 відповідали цьому критерію. Після перевірки на релевантність загальна кількість ключових слів зменшилася до 180. За допомогою мережевої карти можна аналізувати, які ключові слова найчастіше з'являються разом, що вказує на основні напрями та тренди в наукових дослідженнях.

Мережева карта візуалізації зв'язків між ключовими словами в дослідженнях туристичної сфери України демонструє декілька тематичних кластерів, які відображають основні напрями досліджень:

1. Кластер розвитку туризму та ринку туристичних послуг (червоний) містить ключові слова, як-от “tourism development”, “tourism market”, “tourist destination”, “economic development”, “development strategy”, що вказує на фокус дослідників на розвиток туризму та його ринкову динаміку. Також кластер містить ключові слова, які характеризують популярні туристичні місця, такі як Львів, Крим, Чорнобиль, Чорне море, Карпати. Включення ключових слів “war”, “geopolitics”, “russia-ukraine war” свідчить про те, що кластер також охоплює

питання впливу російсько-української війни на туристичну сферу України. Такі DESTИНАЦІЇ, як Чорнобиль, відносяться до напрямів темного туризму (“dark tourism”), які отримують новий зміст у зв’язку з військовими діями, а Чорне море та Крим відображають значення туристичного ринку в регіоні до конфлікту та зміни, спричинені геополітичними та воєнними подіями.

2. Кластер рекреаційних та екологічних аспектів туристичної сфери (зелений) відображає наукові дослідження, спрямовані на вивчення впливу туризму та рекреаційної діяльності на природні та соціальні системи, зокрема у сільських і природоохоронних територіях. Основні напрямки досліджень у ньому стосуються екологічного туризму, сільського туризму та агротуризму, з акцентом на збереження довкілля, управління рекреаційними ресурсами та економічні й соціальні наслідки для місцевих громад. Ключові слова, як-от “ecology”, “environmental protection”, “climate change” і “ecosystems”, підкреслюють значущість питань захисту довкілля та управління природними ресурсами для збереження екологічного балансу в регіонах, де розвивається туризм. Важливим аспектом кластеру є вивчення економічних і соціальних ефектів рекреаційної діяльності, зокрема на сільські території (“rural areas”, “economic and social effects”). Питання “land use”, “forestry”, і “geology” акцентують на важливості адаптації туристичної діяльності до природних умов і раціонального використання природних ресурсів, зокрема у таких локаціях, як “lakes” і “national parks”.

3. Синій кластер зосереджений на питаннях економіки та управління індустрією туризму. Основна тема цього кластера – посилення конкурентоспроможності туризму через розвиток інфраструктури, ефективне управління та залучення інвестицій. Важливі ключові слова, такі як “competitiveness”, “management”, “strategy” і “marketing”, свідчать про акцент на розробці стратегій для підвищення конкурентної позиції регіонів у туристичному секторі. Такі терміни, як “economic growth”, “regional development” і “infrastructure”, вказують на зв’язок між розвитком туризму та загальним економічним зростанням, де туристична інфраструктура стає ключовим компонентом у залученні туристів і стимулюванні регіонального розвитку. Також терміни “hospitality”, “tourism services” і “tourism sector” підкреслюють значення сфери гостинності та послуг у забезпеченні позитивного досвіду для туристів, що впливає на загальний імідж та потенціал туризму

у регіоні. Згадка про “religious tourism” і “tourism potential” демонструє прагнення залучити різноманітні сегменти туристів, включаючи культурний та релігійний туризм, що додатково розширює можливості для розвитку туризму.

4. Соціально-демографічний кластер (жовтий) зосереджений на темах, як-от “human”, “migration”, “demography”, що показує дослідження, пов’язані з соціальними аспектами туризму, зокрема впливом на населення та міграційними процесами. Цей кластер зосереджується на вивченні питань на перетині охорони здоров’я, мобільності населення та демографічних аспектів, оскільки поєднує медичні аспекти з соціологією, демографією та питаннями міграційної політики, що особливо актуально в умовах глобалізації та зростаючого попиту на медичний туризм.

5. Кластер пандемії та технологічних інновацій (фіолетовий) охоплює ключові слова “covid-19”, “information technology”, “augmented reality”, що свідчить про сучасні дослідження, пов’язані з викликами пандемії та впровадженням нових технологій у сферу туризму. Цей кластер відображає взаємозв’язок між розвитком міжнародного туризму та його впливом на бізнес і економіку, зокрема, вивчення питань щодо того, як індустрія гостинності й готельний бізнес адаптуються до глобальної технологічної конкуренції, забезпечують безпеку туристів та керують туристичними потоками для максимізації прибутковості, особливо в умовах світової пандемії COVID-19.

Мережева карта відображає багатогранність досліджень у галузі туризму, де кожен кластер відображає певний аспект розвитку туристичної сфери, від екології до технологічних інновацій.

У табл. 2 представлено характеристику кластерів зв’язків між ключовими словами у досліджуваних наукових публікаціях.

Ця таблиця представляє основні класери сполучуваності ключових слів у наукових дослідженнях туристичної сфери України, де кожен кластер відображає певний напрям досліджень, пов’язаний з розвитком туризму, екологічними питаннями, економічними аспектами, соціально-демографічними темами та технологічними інноваціями.

З виявлених ключових слів обрано ті, які використовуються для позначення видів туризму (табл. 3). Для побудови мережевої карти візуалізації зв’язків між ключовими словами за допомогою програмного забезпечення VOSviewer, застосовуються такі важливі показники, як “occurrences” і “total

Таблиця 2. Характеристика кластерів зв'язків між ключовими словами у досліджуваних наукових публікаціях

Table 2. Characteristics of connection clusters between keywords in the researched scientific publications

№	Колір кластера / Cluster color	Умовна назва напряму наукового дослідження / Conventional name for a field of scientific research	Найбільш уживаний термін / The most used term	Кількість ключових слів / Number of keywords	Ключові слова, які позначають види туризму / Keywords that indicate types of tourism	Супутні ключові слова / Related keywords
1	Червоний / Red	Розвиток туризму та ринок туристичних послуг / Tourism development and the tourist services market	tourism development	50	ecotourism, dark tourism, heritage tourism	tourist destination, war, tourism management, Crimea, tourism market, tourism economics, Black Sea, economic development, geopolitics, Lviv, cultural heritage, Chernobyl, russia-ukraine war, Carpathians, development strategy, economic impact
2	Зелений / Green	Рекреація та екологія / Recreation and ecology	sustainable development	45	rural tourism, agritourism, ecological tourism	recreation, recreational activity, ecology, economic and social effects, rural areas, tourist destinations, environmental protection, land use, climate change, environment, forestry, geology, recreational resources, ecosystems, environmental management, lakes, national parks
3	Синій / Blue	Економіка та управління індустрією туризму / Economics and Management of the Tourism Industry	tourism industry	40	religious tourism	competitiveness, management, marketing, development, economic growth, infrastructure, regional development, hospitality, investments, tourism potential, business, strategy, tourism business, tourism services, economy, efficiency, tourism sector, tourism infrastructure
4	Жовтий / Yellow	Соціально-демографічні аспекти туризму / Socio-demographic aspects of tourism	human	27	medical tourism	migration, child, female, adult, male, travel, risk, adolescent, demography, emigration and immigration
5	Фіолетовий / Violet	Пандемія та технологічні інновації в туризмі / Pandemic and technological innovation in tourism	covid-19	18	international tourism, inbound tourism	hospitality industry, commerce, competition, security, tourist flows, business development, hotel industry, information technology, modeling, politics, profitability

Таблиця 3. Значення показників оцінювання значущості та взаємозв'язків між ключовими словами, які позначають види туризму

Table 3. Values of significance and relationships between keywords indicators denoting types of tourism

Ключове слово / Keyword	Кількість згадок / Occurrences	Загальна сила зв'язку / Total link strength
medical tourism	17	60
ecotourism	12	57
international tourism	12	18
dark tourism	10	19
heritage tourism	10	29
inbound tourism	8	22
religious tourism	5	1
rural tourism	5	15
agritourism	4	15
ecological tourism	4	7

Джерело: складено за допомогою VOSviewer
Source: compiled using VOSviewer

link strength” (Kirby, 2023), що допомагають оцінити значущість та взаємозв'язки між ключовими словами у наукових дослідженнях:

1. Occurrences (кількість згадувань) – це число, яке вказує, скільки разів певний пошуковий термін (наприклад, ключове слово, автор або інститут) зустрічається у досліджуваних публікаціях. Чим вище значення показника, тим популярнішим або частіше використовуваним є термін в межах аналізованих наукових публікацій. Цей показник допомагає визначити найпоширеніші теми або напрями досліджень у заданій вибірці.

2. Total Link Strength (загальна сила зв'язків) – це показник, який відображає силу взаємозв'язків між обраним пошуковим терміном та іншими термінами. Кожен зв'язок представляє певну кількість спільних згадок або спільних публікацій між термінами, і показник вказує на сумарну «вагу» всіх таких зв'язків. Цей показник дозволяє зрозуміти, наскільки активно термін пов'язаний з іншими елементами у мережі, що допомагає ідентифікувати його значення у загальному контексті досліджень.

У таблиці 4 представлено наукові публікації українських авторів, які індексуються у базі даних Scopus, тематика яких зосереджена на дослідженні видів туризму, що виокремлені через найбільшу кількість згадок та високу силу зв'язку (див. табл. 3).

На основі табл. 3-4 можемо зробити висновки про тенденції розвитку спеціалізованого туризму в Україні:

1. Ecotourism (кількість згадувань – 12, сила зв'язків – 57). Екотуризм активно досліджується в науковій спільноті завдяки актуальності теми сталого розвитку та охорони навколишнього середовища. Висока сила зв'язків свідчить про інтеграцію екотуризму з темами екологічного менеджменту, природних ресурсів та сталих практик у туризмі. Також часто зустрічається у наукових дослідженнях поняття “ecological tourism” (кількість згадувань – 4, сила зв'язків – 7). Екологічний туризм часто перетинається у дослідженнях з агротуризмом (сільським туризмом), оскільки екологічний туризм підтримує розвиток сільських територій, а сільський туризм, у свою чергу, допомагає привертати увагу до важливості збереження екологічних ресурсів (Bieloborodova et al., 2021; Fomicheva et al., 2021; Hutsaliuk et al., 2021). Зростає інтерес до сталого розвитку сфери туризму, зокрема через вивчення потенціалу природних територій та ролі маркетингу для популяризації екотуризму (Kniazieva et al., 2024; Svitlichna et al., 2024). Значна увага приділяється інтеграції місцевих громад та державних ініціатив для збереження природних ресурсів, а також розвитку національних і регіональних природних парків (Ivanyshyn, V. et al., 2022; Tsaryk et al., 2021). Основними напрямками є визначення проблем та можливостей розвитку екотуризму, оцінка його екологічних аспектів та впровадження інноваційних стратегій для сталого розвитку (Stepanova, 2008; Melnyk & Chyr, 2019).

Таблиця 4. Наукові публікації українських авторів, які індексуються у базі даних Scopus, тематика яких зосереджена на дослідженні видів туризму

Table 4. Scientific publications by Ukrainian authors indexed in the Scopus database, whose topics focus on the study of tourism types

Види туризму / Types of tourism	Назва статті / Article title	Автори / Authors	Рік / Year
1	2	3	4
medical tourism	Cluster approach as an instrument for medical tourism development in Ukraine	Bayev V.	2015
	Medical tourism in Ukraine: state, problems and prospects	Grynko L., Baluk B., Katsiuba K., Korobtsova N., Nehrebetyskiy V., Ostapenko Y.	2022
	Medical tourism development peculiarities in the western regions of Ukraine	Hladkyi O.V., Kylyvnyk V.S., Rudyi Y.I., Ruda I.V., Marchuk O.V.	2022
	Medical tourism association as an instrument of managing health industry competitiveness	Saveleva N., Yudina T., Sinyavskaya E., Yanyushkin V., Rokotyanskaya V.	2020
	Medical tourism: Analysis of the state of international tourism and prospects for domestic development	Turski I., Mashika H., Tkachenko T., Khmara M., Komarnitskiy I., Oliynyk M.	2021
	Development of regional medical tourism markets in Ukraine based on innovation principles	Vakhovych I., Volynchuk Y., Malimon V.	2013
ecotourism	Assessment of Reserved Areas for Sustainable Ecotourism in Khmelnytskyi region, Ukraine	Ivanyshyn V., Bialkovska O., Chaikovskiy O., Semenishyna I.	2022
	Using internet marketing and social media to promote ecotourism in Ukraine (based on the experience of Norway and Iceland)	Kniazieva T.V., Kazanska O.O., Orochovska L.A., Horiunova K.A., Chernyshova T.V.	2024
	Ecotourism in Ukraine: Challenges and opportunities (Odessa region case study)	Stepanova K.	2008
	Sustainable Ecotourism Development: Integrating Public Marketing, Community Engagement, and Environmental Stewardship in Ukraine	Svitlichna V., Tonkoshkur M., Cirella G.T., Radionova L., Yatsiuk M., Uhodnikova O.	2024
	Selected aspects of ecological dimensions of ecotourism development in the networks of national natural and regional Landscape Parks of Ukraine	Tsaryk L., Kuzyshyn A., Tsaryk P.	2021
international tourism	Definition of tourist companies attractiveness in international tourism	Iastremska O.	2014
	International Tourism Development in the Context of Increasing Globalization Risks: On the Example of Ukraine's Integration into the Global Tourism Industry	Kyrylov Y., Hranovska V., Boiko V., Kwilinski A., Boiko L.	2020
	International Tourism as a Tool of European Integration within Eastern European Countries	Parfinenko A., Yevtushenko O., Panova I., Podlepina P., Onatskiy M.	2022
	Structural changes in collective accommodation facilities as a component of Ukrainian international tourism	Semenko B.	2021
	International tourism and the making of the national heritage canon in Late Soviet Ukraine, 1964-1991.	Sklokina I.	2021
dark tourism	Dark tourism Development in the Context of Increasing Globalization Risks: On the Example of Ukraine's Integration into the Global Tourism Industry	Kyrylov Y., Hranovska V., Boiko V., Kwilinski A., Boiko L.	2020
heritage tourism	Jewish heritage tourism between memories and strategies. Different approaches from Lviv, Ukraine	Corsale A., Vuytsyk O.	2018
religious tourism	The spiritual retreat centers – innovative approach in the field of religious tourism: architectural and urban planning aspects	Holubchak K.	2019
	Sacred Architecture as a Resource for the Development of Religious Tourism in the Regions of Ukraine	Iaromenko S., Nezdoymynov S.	2023
	Topical Issues in the Field of Religious Tourism. Current Challenges	Panchenko S., Karopol O., Chuchalin O., Kolisnychenko T., Sefikhanova K., Dragomirova I.	2022

Продовження таблиці 4 / Continuation of Table 4			
1	2	3	4
rural tourism	Foresight of the development of rural tourism in Ukraine in the post-war period	Hopkalo L., Bovsh L., Rasulova A., Rasulov R., Kompanets K.	2024
	Rural tourism in Ukraine: Peculiarities and trends of development	Niemets L., Sehida K., Lohvinova M., Kraynukov O., Kliuchko L.	2018
agritourism	Models of implementation of enterprises in agricultural green tourism in European Countries and assessment of their efficiency	Ignatenko M.M., Sarapina O.A., Sakun A.Z.H., Marmul L.O., Pylypenko K.A.	2019
	Management of logistics design of secure development of innovative industrial, agricultural and tourist enterprises in the conditions of martial law	Verhun A., Lozhachevska O., Mishchenko M., Budiakova O., Bakalo N., Ivanyshyn A., Skrypnyk V.	2023
ecological tourism	Testing the Environmental Kuznets Curve as an indicator for ecological tourism active development in Ukraine	Bieloborodova M., Voloshin V., Belopolsky N., Bessonova S., Bondarenko L.	2021
	Prospects for ecological tourism development: Ukrainian Carpathians forest fund territories as a case study	Fomicheva T., Adamovsky A., Dubovich I., Tynytsya Y., Vasylyshyn K., Deyneka A., Vyniarska M.	2021
	Organization and management of the development of ecological tourism in a circular economy	Hutsaliuk O., Bondar I., Sereda N., Babych O., Shchokholieva I.	2021
	Modern aspects of research of the natural reserve fund of the Transcarpathian region as a core of the development of ecological tourism	Melnyk A.V., Chyr N.V.	2019

Джерело: складено автором на основі бази даних Scopus

Source: compiled by the author based on the Scopus database

2. Heritage tourism (кількість згадувань – 10, сила зв'язків – 29). Туризм спадщини також є популярним напрямом досліджень. Він пов'язаний з культурною спадщиною та збереженням історичних пам'яток, що вказує на важливість культурної ідентичності та популяризацію національних цінностей для туристів (Corsale & Vuytsyk, 2018)

3. Medical tourism (кількість згадувань – 17, сила зв'язків – 60). Медичний туризм є одним із найпопулярніших напрямів і має високий рівень зв'язків, що свідчить про значний інтерес до цього виду туризму. Зокрема, це пов'язано зі зростанням попиту на якісні та доступні медичні послуги за кордоном, а також із викликами пандемії COVID-19. Дослідження медичного туризму в Україні фокусуються на аналізі його сучасного стану, проблемах та перспективах розвитку як на міжнародному (Turski et al., 2021), так і на внутрішньому ринках (Grynko et al., 2022). Особливу увагу приділено інноваційним підходам, кластеризації та розвитку регіональних ринків, зокрема у західних регіонах України (Bayev, 2015; Hladkyi et al., 2022; Vakhovych et al., 2013). Також досліджуються інструменти підвищення конкурентоспроможності галузі, такі як створення асоціацій медичного туризму (Saveleva et al., 2020).

4. Dark tourism (кількість згадувань – 10, сила зв'язків – 19). Темний туризм (відвідування місць, пов'язаних з трагедіями та історичними подіями) має помірний рі-

вень інтересу. Цей напрямок часто фокусується на місцях, пов'язаних з історичними трагедіями, такими як Чорнобиль, що привертає туристів, які цікавляться незвичними та екстремальними формами туризму (Kyrylov et al., 2020).

5. Religious tourism (кількість згадувань – 5, сила зв'язків – 1). Релігійний туризм має низьку кількість згадок та силу зв'язків, що вказує на обмежений інтерес до цієї теми серед дослідників. Проте, цей вид туризму залишається значущим для певних груп туристів, які мають релігійні чи духовні мотиви для подорожей (Holubchak, 2019; Iaromenko & Nezdoyminov, 2023; Panchenko et al., 2022).

6. Agritourism (кількість згадувань – 4, сила зв'язків – 15), Rural tourism (згадок – 5, сила зв'язків – 15). Агротуризм (сільський туризм) досліджується помірно, що свідчить про зростаючу зацікавленість у сільських туристичних продуктах (Niemets et al., 2018), як-от відвідування ферм чи виноградників. Це вказує на попит на туризм, що підтримує місцеве фермерство та дає можливість туристам взаємодіяти з сільськими громадами. Значна увага приділяється впровадженню ефективних моделей агротуристичних підприємств, що базуються на європейському досвіді (Ignatenko et al., 2019). Крім того, існує потреба в розробленні стратегій управління та логістичного забезпечення розвитку агротуризму в умовах воєнного стану (Hopkalo et al., 2024; Verhun et al., 2023), що передбачає адап-

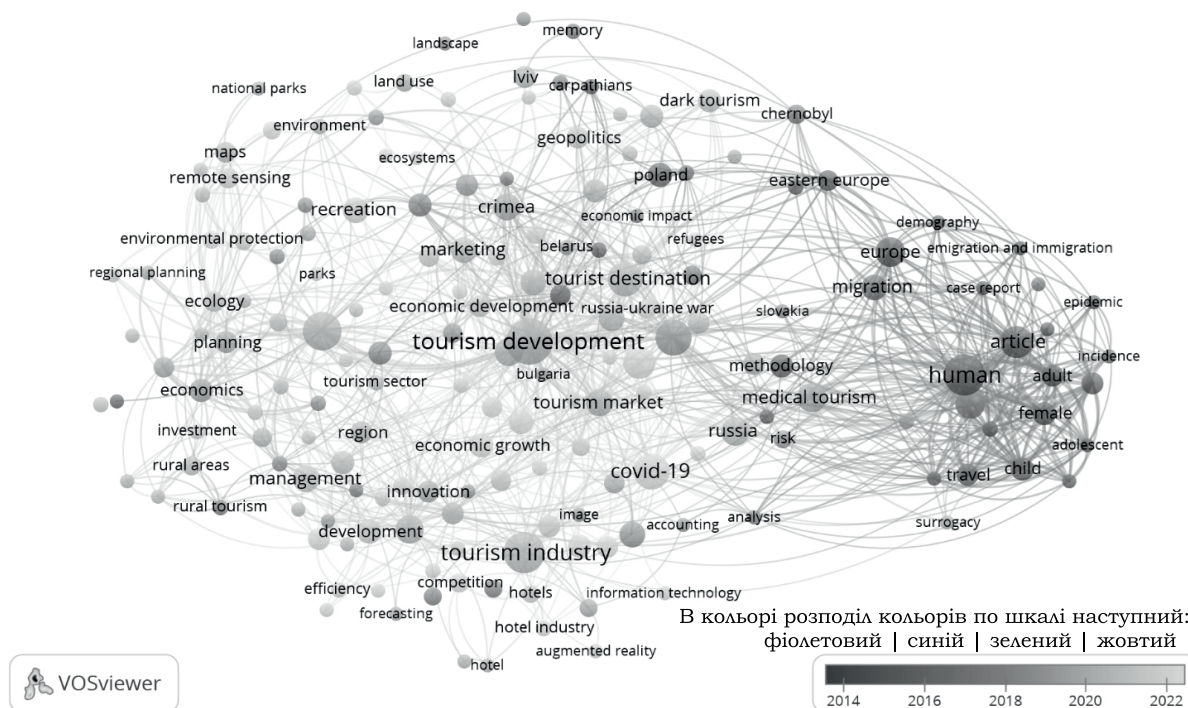

Рис. 3. Мережева карта візуалізації хронологічного виміру досліджень

Fig. 3. Network map of the research chronological dimension visualization

Джерело: побудовано за допомогою VOSviewer на основі бази даних Scopus

Source: built using VOSviewer based on the Scopus database

тацію до нових викликів та забезпечення безпеки.

7. International tourism (кількість згадувань – 12, сила зв'язків – 18). Міжнародний туризм є широко досліджуваним, що свідчить про велику роль глобальних туристичних потоків у світовій економіці. Інтерес до цієї теми може також пов'язаний з глобалізацією (Kutylov et al., 2020) та взаємодією різних культур через подорожі. Зокрема, акцент ставиться на структурних змінах у колективних засобах розміщення (Semenko, 2021; Iastremska, 2014) та формуванні національного спадку (Sklokina, 2021), що впливає на міжнародні туристичні потоки (Parfinenko et al., 2022).

8. Inbound tourism (кількість згадувань – 8, сила зв'язків – 22). Вїзний туризм згадується у наукових дослідженнях часто, що вказує на інтерес дослідників як до важливого сегмента у дослідженнях туристичної сфери. Висока сила зв'язків свідчить про те, що вїзний туризм тісно пов'язаний із іншими аспектами, як-от розвиток бізнесу, конкуренція, безпека, туристичні потоки та політичні аспекти, що впливають на залучення міжнародних туристів.

Різні види туризму, як-от медичний, екотуризм та туризм спадщини, демон-

струють стійкий інтерес серед дослідників, що відображає сучасні тенденції, зокрема попит на сталий розвиток, медичні послуги та збереження культурної спадщини. Види туризму, такі як агротуризм (сільський туризм) та темний туризм, займають нішеві позиції, але також привертають увагу завдяки своїм унікальним особливостям та можливостям для розвитку.

Побудовано мережеву карту з метою візуалізації хронологічного виміру тенденцій у дослідженнях туристичної сфери України (рис. 3). Ця карта дозволяє зрозуміти, як змінювалися наукові пріоритети під впливом соціально-економічних і глобальних викликів, таких як пандемія COVID-19.

Мережева карта візуалізації досліджень туристичної сфери України, створена у VOSviewer, демонструє тематичну та хронологічну еволюцію публікаційної активності дослідників. Різні кольори вказують на періоди, в яких досліджувалися певні теми:

1. Ранні дослідження (синій та фіолетовий кольори, приблизно до 2016 року) були зосереджені на питаннях соціальної та демографічної спрямованості. Ключові терміни, як-от "human", "migration", "article", "Europe", "Chernobyl", "immigration" та "child", вказують на дослідження, пов'язані

з соціальними та людськими аспектами, такими як вплив туризму на населення, міграційні процеси та досвід відвідування місць на кшталт Чорнобиля. Також у цей період акцент робився на темах історичного та культурного туризму.

2. Перехідний період (зелений колір, приблизно з 2017 до 2019 року) характеризується зміщенням уваги на розвиток туризму, рекреаційний потенціал, екологічні аспекти та управління туристичними ресурсами. Поширені терміни, як-от “tourism development”, “recreation”, “region”, “environment”, “management” та “investment”, вказують на прагнення розвивати туризм в Україні, особливо в екологічних та природних зонах. У цей час також посилюється увага до маркетингу туристичних продуктів та використання екосистем для рекреаційного туризму.

3. Сучасні дослідження (жовтий колір, приблизно з 2020 року і дотепер) зосереджені на нових викликах, таких як COVID-19, економічний розвиток туризму та технологічні інновації в галузі. Основні терміни цього періоду включають “tourism industry”, “covid-19”, “tourism market”, “economic growth”, “competition” та “augmented reality”. Ці теми свідчать про актуальні виклики, з якими стикається туристична індустрія, зокрема необхідність адаптації до нових умов, вплив пандемії на ринок і нові технологічні рішення (наприклад, доповнена реальність), що можуть підтримати розвиток туризму.

Таким чином, мережа показує поступовий перехід від соціальних та екологічних питань до вивчення економічних умов, технологічного, інноваційного розвитку і адаптації до нових викликів, з якими стикається туристична галузь України у сучасних умовах.

Висновки. Для окреслення тенденцій наукових досліджень туристичної сфери України проведено бібліометричний аналіз наукових публікацій, які індексуються у міжнародній наукометричній базі даних Scopus. За результатами проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. Здійснено пошук публікацій у базі даних Scopus за пошуковими термінами “touris*” та “Ukraine”, які охоплюють широке коло досліджень, пов'язаних з туристичною сферою України. Найбільше публікацій виявлено у таких галузях, як соціальні науки; бізнес, менеджмент та облік; економіка, економетрика та фінанси; науки про Землю і планети та екологічні науки. Головний акцент у дослідженнях спрямований

на соціальні, економічні, управлінські та екологічні аспекти туризму, що відображає сучасні тенденції та виклики в цій сфері для України.

2. Мережева карта, побудована за допомогою VOSviewer, дозволила виокремити п'ять ключових кластерів, які відображають основні напрями досліджень туристичної сфери України. Кожен з цих кластерів виявляє специфічні теми та взаємозв'язки між різними аспектами туризму, що свідчить про багатогранність і динамічність цієї галузі. Перший кластер вказує на фокус дослідників на розвиток туризму та його ринкову динаміку, зокрема кластер охоплює питання впливу російсько-української війни на туристичну сферу України. Другий кластер відображає наукові дослідження, спрямовані на вивчення впливу туризму та рекреаційної діяльності на природні та соціальні системи, зокрема у сільських і природоохоронних територіях. Третій кластер зосереджений на питаннях економіки та управління індустрією туризму. Четвертий соціально-демографічний кластер зосереджений на темах, пов'язаних з соціальними аспектами туризму, зокрема впливом на населення та міграційними процесами. П'ятий кластер свідчить про сучасні дослідження, пов'язані з викликами пандемії та впровадженням нових технологій у сферу туризму. Цей кластер відображає взаємозв'язок між розвитком міжнародного туризму та його впливом на бізнес і економіку.

3. На основі даних щодо кількості згадувань та загальної сили зв'язків виявлених ключових слів, які використовуються для позначення видів туризму, зроблено висновки про тенденції розвитку спеціалізованого туризму в Україні. Наукова увага зосереджена на дослідженнях видів туризму, які пов'язані зі екологією, сталим розвитком, сільським господарством, охороною здоров'я та історико-культурною спадщиною. Медичний туризм, екотуризм та туризм культурної спадщини є ключовими напрямками, що зростають. Агротуризм (сільський туризм), релігійний та темний туризм займають нішеві позиції, але також привертають увагу завдяки своїм унікальним особливостям та можливостям для розвитку. Це вказує на прагнення до різноманітності в туристичному досвіді та пошук нових можливостей для розвитку туристичної індустрії через спеціалізовані та нішеві напрями.

4. За допомогою мережевої карти візуалізації досліджень туристичної сфери України, створеної у VOSviewer, вивче-

но хронологічну еволюцію публікаційної активності дослідників. Зроблено висновки, що ранні дослідження зосереджені на питаннях соціальної та демографічної спрямованості; дослідження перехідного періоду (2017-2019 рр.) характеризується зміщенням уваги на розвиток туризму, рекреаційний потенціал, екологічні аспекти та управління туристичними ресурсами; сучасні дослідження (з 2020 р.) зосереджені на нових викликах, таких як COVID-19, економічний розвиток туризму та технологічні інновації в галузі.

Отримані результати підтверджують необхідність подальших досліджень, орієнтованих на адаптацію туристичної індустрії до умов сучасної глобалізації, підвищення її конкурентоспроможності та забезпечення стабільності у періоди кризових явищ. Візуалізація зв'язків між основними напрямками також допомагає чіткіше зрозуміти пріоритети для наукових та практичних рішень у сфері туризму, зокрема в контексті розвитку нових технологічних підходів та підвищення рентабельності сфери туризму України.

Список використаної літератури

1. Yasnolob I., Demianenko N., Galych O., Gorb O., Yehorova O., Lipskyi R., Borovyk T., Mykolenko I., Protsiuk N. Tourism of Ukraine as a Type of Business before and during the War. *Journal of Environmental Management and Tourism*. 2023. Vol. 14(2). Pp. 417–424. DOI: [https://doi.org/10.14505/jemt.14.2\(66\).11](https://doi.org/10.14505/jemt.14.2(66).11)
2. Gorina G., Bozhinova M., Romanukha O. Impact of Information Technology on Cultural and Cognitive Tourism Development in Ukraine in Terms of COVID-19 Pandemic. *IEEE 9th International Conference on Problems of Infocommunications Science and Technology, PIC S and T 2022 – Proceedings*. 2022. Pp. 81–86. DOI: <https://doi.org/10.1109/PICST57299.2022.10238650>
3. Kampo I., Kulinich T., Ivanov A., Biletska N., Mashika H. Financial and Credit Regulation as a Tool for Attracting Investments in Tourism and the Hotel and Restaurant Business of Ukraine. *International Journal of Economics and Financial Issues*. 2024. Vol. 14(4). Pp. 66–76. DOI: <https://doi.org/10.32479/ijefi.16203>
4. Tsviliy S. M., Mykhailik D. P., Gurova D. D., Ogloblina V. O., Kornienko O. M. Strategy for the Development of the Investment Potential of the Tourism Industry of Ukraine in the International Economic System. *Theoretical and Practical Research in the Economic Fields*. 2024. Vol. 15(3). Pp. 601–619. DOI: [https://doi.org/10.14505/tpref.v15.3\(31\).08](https://doi.org/10.14505/tpref.v15.3(31).08)
5. Stone P. R. Dark tourism, heterotopias and post-apocalyptic places: The case of Chernobyl. *Dark Tourism and Place Identity: Managing and interpreting dark places*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203134900-15>
6. Iatsyshyn A. V., Kovach V. O., Romanenko Y. O., Deinega I. I., Iatsyshyn A. V., Popov O. O., Kutsan Y. G., Artemchuk V. O., Burov O. Yu., Lytvynova S. H. Application of augmented reality technologies for preparation of specialists of new technological era. *CEUR Workshop Proceedings*. 2020. Vol. 2547. Pp. 181–200.
7. Ivanov S., Gavrilina M., Webster C., Ralko V. Impacts of political instability on the tourism industry in Ukraine. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*. 2017. Vol. 9(1). Pp. 100–127. DOI: <https://doi.org/10.1080/19407963.2016.1209677>
8. Pimonenko T., Lyulyov O., Us Y. Cointegration between Economic, Ecological and Tourism Development. *Journal of Tourism and Services*. 2021. Vol. 12(23). Pp. 169–180. DOI: <https://doi.org/10.29036/JOTS.V12I23.293>
9. Rutynskyi M., Kushniruk H. The impact of quarantine due to COVID-19 pandemic on the tourism industry in Lviv (Ukraine). *Problems and Perspectives in Management*. 2020. Vol. 18(2). Pp. 194–205. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.18\(2\).2020.17](https://doi.org/10.21511/ppm.18(2).2020.17)

References

1. Yasnolob I., Demianenko N., Galych O., Gorb O., Yehorova O., Lipskyi R., Borovyk T., Mykolenko I., & Protsiuk N. (2023). Tourism of Ukraine as a Type of Business before and during the War. *Journal of Environmental Management and Tourism*, 14(2), 417–424. doi: [https://doi.org/10.14505/jemt.v14.2\(66\).11](https://doi.org/10.14505/jemt.v14.2(66).11)
2. Gorina, G., Bozhinova, M., & Romanukha, O. (2022). Impact of Information Technology on Cultural and Cognitive Tourism Development in Ukraine in Terms of COVID-19 Pandemic. *2022 IEEE 9th International Conference on Problems of Infocommunications Science and Technology, PIC S and T 2022 – Proceedings* (pp. 81–86). doi: <https://doi.org/10.1109/PICST57299.2022.10238650>
3. Kampo, I., Kulinich, T., Ivanov, A., Biletska, N., & Mashika, H. (2024). Financial and Credit Regulation as a Tool for Attracting Investments in Tourism and the Hotel and Restaurant Business of Ukraine. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 14(4), 66–76. doi: <https://doi.org/10.32479/ijefi.16203>
4. Tsviliy, S. M., Mykhailik, D. P., Gurova, D. D., Ogloblina, V. O., & Kornienko, O. M. (2024). Strategy for the Development of the Investment Potential of the Tourism Industry of Ukraine in the International Economic System. *Theoretical and Practical Research in the Economic Fields*, 15(3), 601–619. doi: [https://doi.org/10.14505/tpref.v15.3\(31\).08](https://doi.org/10.14505/tpref.v15.3(31).08)
5. Stone, P. R. (2013). Dark tourism, heterotopias and post-apocalyptic places: The case of Chernobyl. *Dark Tourism and Place Identity: Managing and interpreting dark places*. doi: <https://doi.org/10.4324/9780203134900-15>
6. Iatsyshyn, A. V., Kovach, V. O., Romanenko, Y. O., Deinega, I. I., Iatsyshyn, A. V., Popov, O. O., Kutsan, Y. G., Artemchuk, V. O., Burov, O. Yu., & Lytvynova, S. H. (2020). Application of augmented reality technologies for preparation of specialists of new technological era. *CEUR Workshop Proceedings*, 2547, 181–200.
7. Ivanov, S., Gavrilina, M., Webster, C., & Ralko, V. (2017). Impacts of political instability on the tourism industry in Ukraine. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 9(1), 100–127. doi: <https://doi.org/10.1080/19407963.2016.1209677>
8. Pimonenko, T., Lyulyov, O., & Us, Y. (2021). Cointegration between Economic, Ecological and Tourism Development. *Journal of Tourism and Services*, 12(23), 169–180. doi: <https://doi.org/10.29036/JOTS.V12I23.293>
9. Rutynskyi, M., & Kushniruk, H. (2020). The impact of quarantine due to COVID-19 pandemic on the tourism industry in Lviv (Ukraine). *Problems and Perspectives in Management*, 18(2), 194–205. doi: [https://doi.org/10.21511/ppm.18\(2\).2020.17](https://doi.org/10.21511/ppm.18(2).2020.17)

10. Legendre T. S., Ding A., Back K.-J. A bibliometric analysis of the hospitality and tourism environmental, social, and governance (ESG) literature. *Journal of Hospitality and Tourism Management*. 2024. Vol. 58. Pp. 309–321. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2024.01.003>
11. Salgado Moreno A. L., Forero J. A. M., Revilla R. G., Moure O. M. Research Trends in Communication and Tourism: A Systematic Review and a Bibliometric Analysis. *Administrative Sciences*. 2024. Vol. 14(9). DOI: <https://doi.org/10.3390/admsci14090208>
12. Salouw E., Setiawan B., Roychansyah M. S., Sarwadi A. Bibliometric Analysis of Tourism and Community Participation Research: A Comparison of Scopus and Web of Science Databases. *International Journal of Sustainable Development and Planning*. 2024. Vol. 19(4). Pp. 1415–1422. DOI: <https://doi.org/10.18280/ijstdp.190419>
13. Faria C., Remoaldo P. C., Alves J. A., Silva Lopes H. A bibliometric analysis on creative tourism (2002–2022). *Journal of Tourism and Cultural Change*. 2024. Vol. 22(3). Pp. 333–359. DOI: <https://doi.org/10.1080/14766825.2024.2394896>
14. Geng Y., Zhang X., Gao J., Yan Y., Chen L. Bibliometric analysis of sustainable tourism using CiteSpace. *Technological Forecasting and Social Change*. 2024. Vol. 202. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2024.123310>
15. Kumar A., Basu R., Kumar S., Ali F. Dark tourism research: a bibliometric analysis and future research directions. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*. 2024. Vol. 29(8). Pp. 901–921. DOI: <https://doi.org/10.1080/10941665.2024.2350412>
16. Lulu L., Ramachandran S., Bidin S., Subramaniam T., Chaoyi C. A Bibliometric Analysis of Residents' Perceptions in Rural Tourism Development Using CiteSpace. *Tourism Planning and Development*. 2024. Vol. 21(4). Pp. 438–461. DOI: <https://doi.org/10.1080/21568316.2023.2209057>
17. del Vasto P. M. H., Castro M. L. A. Artificial Intelligence (AI) in sustainable tourism: bibliometric analysis. *Cuadernos de Turismo*. 2024. Vol. 53. Pp. 157–185. DOI: <https://doi.org/10.6018/turismo.616431>
18. Yılmaz G., Şahin-Yılmaz A. An overview of chatbots in tourism and hospitality using bibliometric and thematic content analysis. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*. 2024. Vol. 16(2). Pp. 232–247. DOI: <https://doi.org/10.1108/WHATT-03-2024-0069>
19. Shpak N., Rębilas R., Kulyniak I., Shulyar R., Horbal N. Trends in Digital Marketing Research: Bibliometric Analysis. *CEUR Workshop Proceedings*. 2023. Vol. 3403. Pp. 449–465.
20. Zulfıqar U., Abbas A. F., Aman-Ullah A., Mehmood W. A bibliometric and visual analysis of revisit intention research in hospitality and tourism. *Journal of Tourism Futures*. 2024. Vol. ahead-of-print. DOI: <https://doi.org/10.1108/JTF-01-2024-0013>
21. Kirby A. Exploratory Bibliometrics: Using VOSviewer as a Preliminary Research Tool. *Publications*. 2023. Vol. 11(1). DOI: <https://doi.org/10.3390/publications11010010>
22. Bayev V. Cluster approach as an instrument for medical tourism development in Ukraine. *Economic Annals-XXI*. 2015. Vol. 7–8(1). Pp. 32–35.
23. Grynko L., Baluk B., Katsiuba K., Korobtsova N., Nehrebetskyi V., Ostapenko Y. Medical tourism in Ukraine: state, problems and prospects. *Georgian Medical News*. 2022. Vol. 322. Pp. 184–188.
24. Гладкий О. В., Кілівник В. С., Рудий Ю. Й., Руда І. В., Марчук О. В. Особливості розвитку медичного туризму в західних регіонах України. *Rehabilitation and Recreation*. 2022. № 11. С. 90–95. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2022.11.10>
10. Legendre, T. S., Ding, A., & Back, K.-J. (2024). A bibliometric analysis of the hospitality and tourism environmental, social, and governance (ESG) literature. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 58, 309–321. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2024.01.003>
11. Salgado Moreno, A. L., Forero, J. A. M., Revilla, R. G., & Moure, O. M. (2024). Research Trends in Communication and Tourism: A Systematic Review and a Bibliometric Analysis. *Administrative Sciences*, 14(9). doi: <https://doi.org/10.3390/admsci14090208>
12. Salouw, E., Setiawan, B., Roychansyah, M. S., & Sarwadi, A. (2024). Bibliometric Analysis of Tourism and Community Participation Research: A Comparison of Scopus and Web of Science Databases. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 19(4), 1415–1422. doi: <https://doi.org/10.18280/ijstdp.190419>
13. Faria, C., Remoaldo, P. C., Alves, J. A., & Silva Lopes, H. (2024). A bibliometric analysis on creative tourism (2002–2022). *Journal of Tourism and Cultural Change*, 22(3), 333–359. doi: <https://doi.org/10.1080/14766825.2024.2394896>
14. Geng, Y., Zhang, X., Gao, J., Yan, Y., & Chen, L. (2024). Bibliometric analysis of sustainable tourism using CiteSpace. *Technological Forecasting and Social Change*, 202. doi: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2024.123310>
15. Kumar, A., Basu, R., Kumar, S., & Ali, F. (2024). Dark tourism research: a bibliometric analysis and future research directions. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 29(8), 901–921. doi: <https://doi.org/10.1080/10941665.2024.2350412>
16. Lulu, L., Ramachandran, S., Bidin, S., Subramaniam, T., & Chaoyi, C. (2024). A Bibliometric Analysis of Residents' Perceptions in Rural Tourism Development Using CiteSpace. *Tourism Planning and Development*, 21(4), 438–461. doi: <https://doi.org/10.1080/21568316.2023.2209057>
17. del Vasto, P. M. H., & Castro, M. L. A. (2024). Artificial Intelligence (AI) in sustainable tourism: bibliometric analysis. *Cuadernos de Turismo*, 53, 157–185. doi: <https://doi.org/10.6018/turismo.616431>
18. Yılmaz, G., & Şahin-Yılmaz, A. (2024). An overview of chatbots in tourism and hospitality using bibliometric and thematic content analysis. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 16(2), 232–247. doi: <https://doi.org/10.1108/WHATT-03-2024-0069>
19. Shpak, N., Rębilas, R., Kulyniak, I., Shulyar, R., & Horbal, N. (2023). Trends in Digital Marketing Research: Bibliometric Analysis. *CEUR Workshop Proceedings*, 3403, 449–465.
20. Zulfıqar, U., Abbas, A. F., Aman-Ullah, A., & Mehmood, W. (2024). A bibliometric and visual analysis of revisit intention research in hospitality and tourism. *Journal of Tourism Futures*, ahead-of-print. doi: <https://doi.org/10.1108/JTF-01-2024-0013>
21. Kirby, A. (2023). Exploratory Bibliometrics: Using VOSviewer as a Preliminary Research Tool. *Publications*, 11(1). doi: <https://doi.org/10.3390/publications11010010>
22. Bayev, V. (2015). Cluster approach as an instrument for medical tourism development in Ukraine. *Economic Annals-XXI*, 7–8(1), 32–35.
23. Grynko, L., Baluk, B., Katsiuba, K., Korobtsova, N., Nehrebetskyi, V., & Ostapenko, Y. (2022). Medical tourism in Ukraine: state, problems and prospects. *Georgian Medical News*, 322, 184–188.
24. Hladkyi, O. V., Kylyivnyk, V. S., Rudyi, Y. I., Ruda, I. V., & Marchuk, O. V. (2022). Medical tourism development peculiarities in the western regions of Ukraine. *Rehabilitation and Recreation*, 11, 90–95. doi: <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2022.11.10> (in Ukrainian)

25. Saveleva N.A., Yudina T.A., Sinyavskaya E.E., Yanyushkin V.A., Rokotyanskaya V.V. Medical tourism association as an instrument of managing health industry competitiveness. *Systematic Reviews in Pharmacy*. 2020. Vol. 11(5). Pp. 252–258. DOI: <https://doi.org/10.31838/srp.2020.5.38>
26. Turski I., Mashika H., Tkachenko T., Khmara M., Komarnitskyi I., Oliinyk M. Medical tourism: Analysis of the state of international tourism and prospects for domestic development. *Universal Journal of Public Health*. 2021. Vol. 9(2). Pp. 27–34. DOI: <https://doi.org/10.13189/UJPH.2021.090201>
27. Vakhovych I., Volynchuk Y., Malimon V. Development of regional medical tourism markets in Ukraine based on innovation principles. *Economic Annals-XXI*. 2013. Vol. 11–12(1). Pp. 42–45.
28. Ivanyshyn V., Bialkovska O., Chaikovskiy O., Semenishyna I. Assessment of Reserved Areas for Sustainable Ecotourism in Khmelnytskyi region, Ukraine. *Grassroots Journal of Natural Resources*. 2022. Vol. 5(4). Pp. 52–65. DOI: <https://doi.org/10.33002/nr2581.6853.050404>
29. Kniazieva T.V., Kazanska O.O., Orochovska L.A., Horiunova K.A., Chernyshova T.V. Using internet marketing and social media to promote ecotourism in Ukraine (based on the experience of Norway and Iceland). *Turystyka*. 2024. Vol. 7(2). Pp. 139–163. DOI: <https://doi.org/10.16926/sit.2024.02.07>
30. Stepanova K. Ecotourism in Ukraine: Challenges and opportunities (Odessa region case study). *Journal of Environmental Protection and Ecology*. 2008. Vol. 9(3). Pp. 675–681.
31. Svitlichna V., Tonkoshkur M., Cirella G.T., Radionova L., Yatsiuk M., Uhodnikova, O. Sustainable Ecotourism Development: Integrating Public Marketing, Community Engagement, and Environmental Stewardship in Ukraine. In Cirella G.T. (eds). *Handbook on Post-War Reconstruction and Development Economics of Ukraine. Contributions to Economics*. Springer, Cham, 2024. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-48735-4_16
32. Tsaryk L., Kuzyshyn A., Tsaryk P. Selected aspects of ecological dimensions of ecotourism development in the networks of national natural and regional Landscape Parks of Ukraine. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio B*. 2021. Vol. 75. Pp. 161–181. DOI: <https://doi.org/10.17951/B.2020.75.0.161-181>
33. Ястремська О. О. Визначення атрактивності туристичних компаній у міжнародному туризмі. *Економічний часопис-XXI*. 2014. № 11-12. С. 124-127.
34. Kyrlov Y., Hranovska V., Boiko V., Kwilinski A., Boiko L. International Tourism Development in the Context of Increasing Globalization Risks: On the Example of Ukraine's Integration into the Global Tourism Industry. *Journal of Risk and Financial Management*. 2020. Vol. 13(12). DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm13120303>
35. Parfinenko A., Yevtushenko O., Panova I., Podlepina P., Onatskyi M. International Tourism as a Tool of European Integration within Eastern European Countries. *Problemy Ekorozwoju*. 2022. Vol. 17(2). Pp. 186–196. DOI: <https://doi.org/10.35784/pe.2022.2.20>
36. Semenko B. Structural changes in collective accommodation facilities as a component of Ukrainian international tourism. *Human Geographies*. 2021. Vol. 15(1). Pp. 101–118. DOI: <https://doi.org/10.5719/hgeo.2021.151.7>
37. Sklokina I. International tourism and the making of the national heritage canon in Late Soviet Ukraine, 1964-1991. *Heritage under Socialism: Preservation in Eastern and Central Europe, 1945-1991*. 2021.
38. Kyrlov Y., Hranovska V., Boiko V., Kwilinski A., Boiko L. Dark tourism Development in the Context of Increasing Globalization
25. Saveleva, N. A., Yudina, T. A., Sinyavskaya, E. E., Yanyushkin, V. A., & Rokotyanskaya, V. V. (2020). Medical tourism association as an instrument of managing health industry competitiveness. *Systematic Reviews in Pharmacy*, 11(5), 252–258. doi: <https://doi.org/10.31838/srp.2020.5.38>
26. Turski, I., Mashika, H., Tkachenko, T., Khmara, M., Komarnitskyi, I., & Oliinyk, M. (2021). Medical tourism: Analysis of the state of international tourism and prospects for domestic development. *Universal Journal of Public Health*, 9(2), 27–34. doi: <https://doi.org/10.13189/UJPH.2021.090201>
27. Vakhovych, I., Volynchuk, Y., & Malimon, V. (2013). Development of regional medical tourism markets in Ukraine based on innovation principles. *Economic Annals-XXI*, 11–12(1), 42–45.
28. Ivanyshyn, V., Bialkovska, O., Chaikovskiy, O., & Semenishyna, I. (2022). Assessment of Reserved Areas for Sustainable Ecotourism in Khmelnytskyi region, Ukraine. *Grassroots Journal of Natural Resources*, 5(4), 52–65. doi: <https://doi.org/10.33002/nr2581.6853.050404>
29. Kniazieva, T. V., Kazanska, O. O., Orochovska, L. A., Horiunova, K. A., & Chernyshova, T. V. (2024). Using internet marketing and social media to promote ecotourism in Ukraine (based on the experience of Norway and Iceland). *Turystyka*, 7(2), 139–163. doi: <https://doi.org/10.16926/sit.2024.02.07>
30. Stepanova, K. (2008). Ecotourism in Ukraine: Challenges and opportunities (Odessa region case study). *Journal of Environmental Protection and Ecology*, 9(3), 675–681.
31. Svitlichna, V., Tonkoshkur, M., Cirella, G. T., Radionova, L., Yatsiuk, M., & Uhodnikova, O. (2024). Sustainable Ecotourism Development: Integrating Public Marketing, Community Engagement, and Environmental Stewardship in Ukraine. In Cirella G.T. (eds). *Handbook on Post-War Reconstruction and Development Economics of Ukraine. Contributions to Economics*. Springer, Cham. doi: https://doi.org/10.1007/978-3-031-48735-4_16
32. Tsaryk, L., Kuzyshyn, A., & Tsaryk, P. (2021). Selected aspects of ecological dimensions of ecotourism development in the networks of national natural and regional Landscape Parks of Ukraine. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio B*, 75, 161–181. doi: <https://doi.org/10.17951/B.2020.75.0.161-181>
33. Iastremska, O. (2014). Definition of tourist companies attractiveness in international tourism. *Economic Annals-XXI*, 11–12, 124–127. (in Ukrainian)
34. Kyrlov, Y., Hranovska, V., Boiko, V., Kwilinski, A., & Boiko, L. (2020). International Tourism Development in the Context of Increasing Globalization Risks: On the Example of Ukraine's Integration into the Global Tourism Industry. *Journal of Risk and Financial Management*, 13(12). doi: <https://doi.org/10.3390/jrfm13120303>
35. Parfinenko, A., Yevtushenko, O., Panova, I., Podlepina, P., & Onatskyi, M. (2022). International Tourism as a Tool of European Integration within Eastern European Countries. *Problemy Ekorozwoju*, 17(2), 186–196. doi: <https://doi.org/10.35784/pe.2022.2.20>
36. Semenko, B. (2021). Structural changes in collective accommodation facilities as a component of Ukrainian international tourism. *Human Geographies*, 15(1), 101–118. doi: <https://doi.org/10.5719/hgeo.2021.151.7>
37. Sklokina, I. (2021). International tourism and the making of the national heritage canon in Late Soviet Ukraine, 1964-1991. *Heritage under Socialism: Preservation in Eastern and Central Europe, 1945-1991*.
38. Kyrlov, Y., Hranovska, V., Boiko, V., Kwilinski, A., & Boiko, L. (2020). dark tourism Development in the Context of Increasing

- Risks: On the Example of Ukraine's Integration into the Global Tourism Industry. *Journal of Risk and Financial Management*. 2020. Vol. 13(12). DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm13120303>
39. Corsale A., Vuytsyk O. Jewish heritage tourism between memories and strategies. Different approaches from Lviv, Ukraine. *Current Issues in Tourism*. 2018. Vol. 21(5). Pp. 583–598. DOI: <https://doi.org/10.1080/13683500.2015.1103210>
 40. Holubchak K. The spiritual retreat centers – innovative approach in the field of religious tourism: architectural and urban planning aspects. *Architectural Studies*. 2019. Vol. 5(2). Pp. 164–173. DOI: <https://doi.org/10.23939/as2019.02.164>
 41. Iaromenko S., Nezdoyminov S. Sacred Architecture as a Resource for the Development of Religious Tourism in the Regions of Ukraine. *Perspectives on Asian Tourism*. Vol. Part F191. 2023. DOI: https://doi.org/10.1007/978-981-19-9677-1_12
 42. Panchenko S., Karopol O., Chuchalin O., Kolisnychenko T., Sefikhanova K., Dragomirova I. Topical Issues in the Field of Religious Tourism. Current Challenges. *Journal of Environmental Management and Tourism*. 2022. Vol. 13(2). Pp. 507–514. DOI: [https://doi.org/10.14505/jemt.v13.2\(58\).20](https://doi.org/10.14505/jemt.v13.2(58).20)
 43. Hopkalo L., Bovsh L., Rasulova A., Rasulov R., Kompanets K. Foresight of the development of rural tourism in Ukraine in the post-war period. *Agricultural and Resource Economics*. 2024. Vol. 10(2). Pp. 5–30. DOI: <https://doi.org/10.51599/ARE.2024.10.02.01>
 44. Niemets L., Sehida K., Lohvinova M., Kraynukov O., Kliuchko L. Rural tourism in Ukraine: Peculiarities and trends of development. *Proceedings of the 32nd International Business Information Management Association Conference, IBIMA 2018 – Vision 2020: Sustainable Economic Development and Application of Innovation Management from Regional Expansion to Global Growth*. 2018. Pp. 290–301.
 45. Ignatenko M.M., Sarapina O.A., Sakun A.Z.H., Marmul L.O., Pylypenko K.A. Models of implementation of enterprises in agricultural green tourism in European Countries and assessment of their efficiency. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*. 2019. Vol. 8(12). Pp. 337–340. DOI: <https://doi.org/10.35940/ijitee.L3240.1081219>
 46. Verhun A., Lozhachevska O., Mishchenko M., Budiakova O., Bakalo N., Ivanyshyn A., Skrypyk V. Management of logistics design of secure development of innovative industrial, agricultural and tourist enterprises in the conditions of martial law. *Journal of Hygienic Engineering and Design*. 2022. Vol. 41. Pp. 260–273.
 47. Bieloborodova M., Voloshin V., Belopolsky N., Bessonova S., Bondarenko L. Testing the Environmental Kuznets Curve as an indicator for ecological tourism active development in Ukraine. 15th International Conference Monitoring of Geological Processes and Ecological Condition of the Environment, Monitoring. 2021. DOI: <https://doi.org/10.3997/2214-4609.20215K2010>
 48. Fomicheva T., Adamovsky A., Dubovich I., Tunytsya Y., Vasylyshyn K., Deyneka A., Vyniarska M. Prospects for ecological tourism development: Ukrainian Carpathians forest fund territories as a case study. *Forestry Ideas*. 2021. Vol. 27(2). Pp. 446–458.
 49. Hutsaliuk O., Bondar I., Sereda N., Babych O., Shchoholieva I. Organization and management of the development of ecological tourism in a circular economy. *E3S Web of Conferences*. 2021. Vol. 255. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125501026>
 50. Мельник А. В., Чир Н. В. Сучасні аспекти дослідження природно-заповідного фонду Закарпатської області як ядра для розвитку екологічного туризму. *Український географічний журнал*. 2019. № 3. С. 43–52. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2019.03.043>
- Globalization Risks: On the Example of Ukraine's Integration into the Global Tourism Industry. *Journal of Risk and Financial Management*, 13(12). doi: <https://doi.org/10.3390/jrfm13120303>
39. Corsale, A., & Vuytsyk, O. (2018). Jewish heritage tourism between memories and strategies. Different approaches from Lviv, Ukraine. *Current Issues in Tourism*, 21(5), 583–598. doi: <https://doi.org/10.1080/13683500.2015.1103210>
 40. Holubchak, K. (2019). The spiritual retreat centers – innovative approach in the field of religious tourism: architectural and urban planning aspects. *Architectural Studies*, 5(2), 164–173. doi: <https://doi.org/10.23939/as2019.02.164>
 41. Iaromenko, S., & Nezdoyminov, S. (2023). Sacred Architecture as a Resource for the Development of Religious Tourism in the Regions of Ukraine. *Perspectives on Asian Tourism*. doi: https://doi.org/10.1007/978-981-19-9677-1_12
 42. Panchenko, S., Karopol, O., Chuchalin, O., Kolisnychenko, T., Sefikhanova, K., & Dragomirova, I. (2022). Topical Issues in the Field of Religious Tourism. Current Challenges. *Journal of Environmental Management and Tourism*, 13(2), 507–514. doi: [https://doi.org/10.14505/jemt.v13.2\(58\).20](https://doi.org/10.14505/jemt.v13.2(58).20)
 43. Hopkalo, L., Bovsh, L., Rasulova, A., Rasulov, R., & Kompanets, K. (2024). Foresight of the development of rural tourism in Ukraine in the post-war period. *Agricultural and Resource Economics*, 10(2), 5–30. doi: <https://doi.org/10.51599/ARE.2024.10.02.01>
 44. Niemets, L., Sehida, K., Lohvinova, M., Kraynukov, O., & Kliuchko, L. (2018). Rural tourism in Ukraine: Peculiarities and trends of development. *Proceedings of the 32nd International Business Information Management Association Conference, IBIMA 2018 - Vision 2020: Sustainable Economic Development and Application of Innovation Management from Regional Expansion to Global Growth* (pp. 290–301).
 45. Ignatenko, M. M., Sarapina, O. A., Sakun, A. Z. H., Marmul, L. O., & Pylypenko, K. A. (2019). Models of implementation of enterprises in agricultural green tourism in European Countries and assessment of their efficiency. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, 8(12), 337–340. doi: <https://doi.org/10.35940/ijitee.L3240.1081219>
 46. Verhun, A., Lozhachevska, O., Mishchenko, M., Budiakova, O., Bakalo, N., Ivanyshyn, A., & Skrypyk, V. (2022). Management of logistics design of secure development of innovative industrial, agricultural and tourist enterprises in the conditions of martial law. *Journal of Hygienic Engineering and Design*, 41, 260–273.
 47. Bieloborodova, M., Voloshin, V., Belopolsky, N., Bessonova, S., & Bondarenko, L. (2021). Testing the Environmental Kuznets Curve as an indicator for ecological tourism active development in Ukraine. 15th International Conference Monitoring of Geological Processes and Ecological Condition of the Environment, Monitoring 2021. doi: <https://doi.org/10.3997/2214-4609.20215K2010>
 48. Fomicheva, T., Adamovsky, A., Dubovich, I., Tunytsya, Y., Vasylyshyn, K., Deyneka, A., & Vyniarska, M. (2021). Prospects for ecological tourism development: Ukrainian Carpathians forest fund territories as a case study. *Forestry Ideas*, 27(2), 446–458.
 49. Hutsaliuk, O., Bondar, I., Sereda, N., Babych, O., & Shchoholieva, I. (2021). Organization and management of the development of ecological tourism in a circular economy. *E3S Web of Conferences*, 255. doi: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125501026>
 50. Melnyk, A. V., & Chyr, N. V. (2019). Modern aspects of research of the natural reserve fund of the Transcarpathian region as a core of the development of ecological tourism. *Ukrainian Geographical Journal*, 3, 43–52. doi: <https://doi.org/10.15407/ugz2019.03.043> (in Ukrainian)

Ihor Kulyniak,

PhD (Economics), Associate Professor, Lviv Polytechnic National University, 12, Stepan Bandera Str.,
Lviv, 79013, Ukraine

ihor.y.kulyniak@lpnu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-8135-4614>

SCIENTIFIC RESEARCH TRENDS OF THE TOURISM SPHERE IN UKRAINE: BIBLIOMETRIC ANALYSIS

Abstract. The study is devoted to the analysis of scientific research trends of the tourism sphere in Ukraine using bibliometric analysis of scientific publications published in the international scientometric database Scopus. The article outlines the current state of the scientific research development in the field of tourism, identifies the most relevant topics and promising directions of research in the tourism sphere of Ukraine. The research methodology includes three main stages: data search and collection, data processing and visualization, as well as analysis of the obtained results. For data collection, the Scopus database was used, with an emphasis on publications containing the keywords “tourism” and “Ukraine” for the period 1977-2024. The author carried out the data processing using the VOSviewer program, which made it possible to build a network map and identify five key clusters that reflect the main directions of research. The identified clusters indicate important aspects such as tourism development and tourism services market, recreation and ecology, economics and management of tourism industry, socio-demographic aspects of tourism, pandemic and technological innovation in tourism. On the basis of the data on the occurrences and the total link strength of the identified keywords, which are used to indicate the types of tourism, the author made conclusions about the specialized tourism development trends in Ukraine. The author found that the scientific attention is focused on the research of tourism types that are related to ecology, sustainable development and agriculture (ecotourism, agritourism, rural tourism), health care (medical tourism) and historical and cultural heritage (heritage tourism, dark tourism, religious tourism). The study analyses the chronological evolution of the publishing activity of researchers. The author revealed a gradual transition from social and environmental issues to the study of economic conditions, technological, innovative development and adaptation to new challenges faced by the tourism sphere in Ukraine in modern conditions. This study is useful for the formation of strategies for the tourism sphere development of Ukraine and the identification of priority topics for further scientific research, taking into account modern trends, challenges and opportunities.

Keywords: *Tourism, Tourism Sphere, Tourism Industry, Specialized Tourism, Ecotourism, Medical Tourism, Dark Tourism, Scopus Database, Bibliometric Analysis, Keywords.*

JEL Classification: L83; O33; Z32.

In cites: Kulyniak, I. (2024). Scientific research trends of the tourism sphere in Ukraine: bibliometric analysis. *Social Economics*, 68, 25-41. doi: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2024-68-02> (In Ukrainian)